

SELÂMI ÖNCE VERMEK*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve'l-âkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

أَلْبَادِيُّ بِالسَّلَامِ، بَرِيءٌ مِّنَ الْكِبْرِ

(هـ.ب. عن ابن مسعود)

RE. 194/2 (*El-bâdîü bi's-selâmi, berîün mine'l-kibri*) *Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

“—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!”

[*Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...*]

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

“—Seyyidü’s-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!” [Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

“—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!
[Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin...

a.Selâmı Önce Veren

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹

الْبَادِيُّ بِالسَّلَامِ، بَرِيءٌ مِنَ الْكِبْرِ

(هَب. عن ابن مسعود)

RE. 194/2 (El-bâdîü bi’s-selâmi, berîün mine’l-kibri)

(El-bâdîü bi’s-selâmi) “Selâmı önce veren, (berîün mine’l-kibri) kibirden berîdir.” El-bâdi’, başlayan.

İki kardeş birbiriyle karşılaştığı vakitte evelâ selâm veren kibirden berîdir. O selâm versin diye beklemiyor, kendisi selâmı veriveriyor.

¹ Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.VI, s.433, no:8756; Beyhakî, *Âdâb*, c.I, s.256, no:206; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.IX, s.25; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.34, no:2208; Abdullah ibn-i Mes’ud RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.IX, s.117, no:25265; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XI, s.162, no:10478.

Meselâ, kendisi yüksek bir adam, ama karşısındaki daha zayıf bir insan... O selâm vermek sünnettir. “*Es-selâmu aleyküm ve rahmetu’llah!*” demek sünnet. Sünnetin sevabı tabii sünnet nisbetindedir. “*Ve aleyküm selâm*” diye karşılığını vermek farzdır. Farzdır ama sünnetin sevabı burada farzdan üstündür. Çünkü onun da “*Ve aleyküm selâm!*” demesine vesile oluyor.

Sonra bidâyet-i İslâm’da bu selâma çok ehemmiyet verilirdi. Müslümanlar daima birbirlerine taltif maksadıyla “*Es-selâmu aleyküm ve rahmetu’llah!*” derlerdi. Tanışmanın başlıca alameti budur. Birbirlerine selâmlar verirler ve selâmlarla ayrılırlar. Girerken bir odaya “*Es-selâmu aleyküm ve rahmetu’llah!*” diye girilir, odadan çıkarken de “*Es-selâmu aleyküm ve rahmetu’llah!*” diye çıkılır, cemiyetlerde ve sairelerde...

Bu “*Es-selâmu aleyküm ve rahmetu’llah!*”ın yerini hiçbir şey doldurmaz. Çeşitli zamanlara göre merhabalar var. Çeşitli merhabalar. Her kavmin, her milletin kendisine göre. Biz de meselâ “Günaydın!” merhabanın yerine. Yahut öteki Hristiyanlarda da mesela; “*Sabah-ı şerifleriniz hayrolsun! Akşam-ı şerifleriniz hayrolsun!*” gibi tabirler vardır. Bunlar ne kadar lafız itibariyle, kelâm itibariyle güzel olursa olsun, “*Es-selâmu aleyküm ve rahmetu’llah!*”ın yerini hiç birisi tutmaz.

Birisi; *“Es-selâmu aleyküm ve rahmetu’llah!”* baştan aşağı zikirdir. *Selâm*, Allah-u Teâlâ’nın zikridir. Onun ismini anıyor. Yani nasıl *Allah* ismini anarsa zikroluyor, *“Es-selâmu aleyküm!”* de böyle zikirdir. Sonra Allah’ın rahmetini senin üzerine istiyor, o da ayrı bir ikramdır. Bereketini de istiyor o da ayrı... Sen de ona öyle mukabele ediyorsun.

Şimdi *“Es-selâmu aleyküm!”*ün on sevabı var, *“Ve rahmetu’llahi”*nin on sevabı var, *“Ve berekâtühû”*nün on sevabı var. *“Es-selâmu aleyküm ve rahmetu’llahi ve berekâtühû!”* dedin mi, otuz sevap kazanıyor. O da mukabele ediyor, otuz sevap da o kazanıyor. Ama *“Günaydın”*da, *“Akşam-ı şerifleriniz hayrolsun!”*da, *“Merhaba!”*da böyle bir şey yok. İnsanların arasında tanışmak için söylenen sözlerdir ki, bir sevap verilmez onlara. Sevaplar ancak bu selâmlar üzerinedir.

Cenâb-ı Hak da bunu Kur’an-ı azimu’ş-şan’ında bize tavsiye ediyor. Peygamber SAS Efendimizin böyle tavsiyeleri var. Onun için müslümanlar daima birbirlerine karşı, *“Es-selâmu aleyküm ve rahmetu’llah”* diyerek taltif etmelidirler.

b. İman ve İslâm

Asıl dersimiz iman idi. İslâm’ın bilinmesi kolay. Bu adam müslüman mıdır, gâvur mudur kolay bilinir. Camiye giriyorsa, abdestini alıyorsa, müslümanların arasına karışiyorsa müslümandır deriz buna. Müslümanlığı tanımak, bilmek kolay. Fakat imanı tanımak biraz güçtür. Mesela namaz kılar ama imanı yoktur. Aldatmak için gider camiye. Seninle beraber yatar, kalkar.

Fakat imanı yoktur adamın.

İmanı olmadığını nasıl biliriz acaba? Bu gerek bizim için... İnsanın kendisi, “Acaba ben mü’min miyim, değil miyim?” kendi kendine sormalı!

İman denildiği vakitte, kâmil iman lazım. Her şeyin kemali makbul. Öyle ham olan, çürük olan şeyler, iman olsa bile makbul değildir.

Şimdi benim imanım Allah-u Teâlâ’nın istediği gibi bir iman mı, kalbimi yoklamak isterim. Nasıl bileceğim ben iman sahibi miyim? İşte amentü dedik, “*Lâ ilâhe illa’llah, muhammedun rasûlü’llah*” da dedik. Namaz da kılıyorum, orucumu da tutuyorum. Diğer ibadetleri de yapıyorum. Ama acaba imanım nedir benim, ne derecededir? Bunun ölçüsünü bilmek istersen kendini insan daha iyi bilir.

“—Ben günahlara karşı ne derecedeyim? Günahları işlemede veyahut günahlardan kaçmada takatim ne kadar benim?”

Şimdi günahlar deyince, iki kısım tabii günahlar. Allah esirgesin. Bir müslüman zina etmez, kumar oynamaz, hırsızlık hiç yapmaz. Buna mümâsil büyük günah denilen şeyleri işlemez.

Fakat faiz de büyük günahdır. Faiz de büyük günahların arasında iken, faizi bugün yapmayan esnaf çok azdır. Ekseriyetle bu günah-ı kebair olduğu halde o tarafa doğru sürükleyen şey nedir acaba? Ne bilelim? Herkesin kendisine göre bir sebebi var. Adam günah olduğunu da biliyor. Bildiği halde bundan vaz geçmiyor, bu günah-ı kebair olduğu halde.

Mesela zinayı yapmaz insan ama faizi alır, verir. O da günahı kehair. Bunu nasıl yapıyor. Mesela nefse hakim, zinaya gitmiyor, kumar oynamıyor, içki de içmiyor. Fakat paraya karşı zayıf. “Faizli para da alayım, işimi ilerleteyim. İleride tevbe ederim!” diyor. Ama bakıyoruz ki, birçok insanlar çok ileri yaşlarına geldikleri halde ticaretlerinin iktizası faizler birbirini takip ediyor. Kredi açmak, daha büyük işlere atılmak suretiyle o günahlara insan dalıp gidiyor.

Bu neden ileri geliyor? bu imandaki zaafiyetin alâmeti. İman kavi oldu mu, nasıl ki seni zinaya götürttürmüyor, nasıl ki sana içki içirtmiyor, nasıl ki kumar oynattırmıyor, nasıl ki hırsızlık yaptırtmıyor. Bu sefer sana hiçbir günahı işletmez. Acip. Sanki, hem eli bağlı, hem ayağı bağlı. Kat’iyyen günaha giremez. Onu günaha götürtmeyen şey imanıdır. İman o hale gelecektir ki seni hiçbir fena yere sevk etmeyecektir.

c.Hac ve Kul Hakları

Şimdi biz hacca gideceğiz. Her sene hacılarımız gidiyor. Hacca gitmek bir sevaptır. Hem bulunmaz bir sevap ki, çok büyük sevaptır. Fakat insanların şimdi bir günahları var. Bu günahlarını döktürmek için hac en büyük yer. Oraya gittik mi oradan gelirken anadan doğmuş gibi geliyoruz, günah kalmıyor üzerimizde.

Ama kul hakları bakidir ha! Kul haklarını hiçbir şey affettirmez. Yüz defa haccetsen, helâlaşmadıkça kul haklarını Allah affetmez. Bu faiz de kul hakkıdır bir cihetten. Faizlerin

nas üzerinde, cemiyet üzerine çok büyük tesiri vardır. Faiz almak suretiyle insan belki para kazanabilir, sermayesini arttırabilir, işini yürütebilir. Fakat memleketteki bütün insanların zararınadır. Onlarda pahalılıklara sebep olur, sıkıntılar doğurur.

Herkes de zengin insan değil ki daima bol paralar versin de, her şeyi bol bol alsın. Pahalılıkları doğrudan olduğu için nasın sıkıntıya düşmesine sebep oluyor. Senin için iyi, güzel yolunda ama nas, insanlar bu sefer sıkıntıya düşüyor. Allah o cihetten, halkı korumak için bunu haram kılmıştır.

Binâen aleyh hacca gittik miydi günahlarımız döküldü deyince, bu faizlerden dolayı teraküm eden günahların affını korkarım Allah affetmez. Çünkü bir kişiye borcun olursa, parasını alırsan, hırsızlık yaparak... Gidersin adama, dersin ki yâhu ben bir kusur ettim, senin de biraz parayı aldım. Bugün para kazandım, al şu parayı dersin. Yahut verecek halim de yok hakkını helal et bana dersin, işin kolayı belki kurtulursun. Ama âmmede olunca zordur.

Onun için şimdi bir günah var. Abdest alıyoruz. Abdest alırken günahlarımız dökülüyor. Camiye giriyoruz, girerken dökülüyor. Camiden çıkıyoruz, çıkarken dökülüyor. Oruç tutuyoruz, günahlarımız dökülüyor. Sadakalar veriyoruz, günahlarımız dökülüyor. Camiye giderken attığımız adımlarla gene günahlarımız dökülüyor. Yani cihetlerimiz nisbetinde, her cihetten günahlarımız dökülüyor. Şimdi ... başka mese-

la. Olur ya günahsız da olabilir insan. Fenalık yapmıyorsun, günah da işlemiyorsun. Sofu, derviş, zahid bir adam. İnsanlarla da iyi geçiyor, günahsız. Günahsız olmak başka bir şey. Bir de Allah-u Teâlâ'nın bize verdiği bir gönül var. Bu gönlün temizliği makbuldür. Bu gönlün temizliği günahsızlıkla beraber oraya günahları sokmamak. Şimdi günahlar affolur, affolmasıyla beraber gönülde pislikleri kalır onun. O gönülde pisliklerini akıtmamak.

Mesela birisine bakarsın. Bakmak suretiyle gözünüz vasıtasıyla kalbinize bir pislik iner. Pislik demek, fena şeydir.

Kalp bir havuza ve kuyuya benzetilmiştir. Gerek havuz, gerek kuyu. Oraya bir pislik düşüyor. Ne vasıtasıyla? Gözünüz vasıtasıyla. Yol gönüle gidiyor çünkü. Gönüle giden yol vasıtasıyla gönlünüzde bir pislik oluşur. Tekrar bir daha bakıyorsunuz bir pislik daha. Bakıyorsunuz akşama kadar kaç tane böyle günah olarak baktıysanız, o günahların hepsi gözleriniz vasıtasıyla gönlünüze dökülen birer pisliktir. Kulaklarınız vasıtasıyla da... Gıybet ediyorsunuz, başkalarından dinliyorsunuz, kötü sözler dinliyorsunuz, yaramaz sözleri dinliyorsunuz. Bunlar dolayısıyla da gönlünüze yine pislikler iniyor. Dilinizle yalan söylüyorsunuz, boş laf söylüyorsunuz, fuzuli laf söylüyorsunuz, başkalarını gıybet ediyorsunuz; bunlardan dolayı da yine kalbinize pislikler dökülüyor. Şimdi o kalp, hadd-i zatında temiz su fışkıran bir kuyu gibi. Kovalarımızı tutuyor, oradan sular alıyor, içiyoruz. Fakat bu pislikler dolayısıyla

o kuyu pislendi. Pis su içerisine doldu çünkü. Artık içilmez hale geldi. ... birikiyor Şimdi. Birike birike koku peydah ediyor. Şimdi gönülde olan o pislilikler dolayısıyla gönlün güzel suyu kayboluyor.

Şimdi hacca gideriz, günahlarımız affolur ama, o biriken pislilikler gönülde duruyor. O gönüldeki pislilikleri gidermek için en büyük are... Tulumba var ya, tulumbaları basıyoruz, kuyudaki suyu dışarıya atıyor. O tulumba gibi gönüldeki pislilikleri zikrullah dıŐarı atar. Öyle bir zikir yapacaksın ki, o zikir senin gönlündeki o pislilikleri dışarıya atacak.

Ama gene günahlar kazanırsın dışarıya çıkınca. Bakacaksın, göreceksin, karŐında açık bir insan... Göreceksin, göz oraya gidecek. Her ne kadar büyük günah iŐlemesen de, kk günahlar birike birike büyük olur.

Onun için demiŐler ki, evvelâ pisliliklerin geliŐ yollarını kapamak lazım. irkef sular, pis sular geliyor. O kuyuyu temizleyeceksiniz ama, o pis sular kuyuya aktıka, o kuyunun suyunu temizlemeye imkân yok. Öyleyse evvela gelen pis suların yolunu kapamak lazım ki, içimizden pisliği atalım, temiz su meydana çıksın. Ma'kuldr.

E bu gözü kapayamazsınız, kulağı da tıkayamazsınız, ağzı da kapayamazsınız. Eli ayağı hiç tutamazsınız. Öyleyse mutlaka ve mutlaka bir insanın, hiç olmazsa Peygamber SAS'in yaptığı gibi inzivaya çekilmesi lâzım!

Hacca giderseniz görürsünüz. Orada Hıra denilen bir dağ var. O dağın içerisinde bir mağara var. Üç veya beş metre genişliğinde bir yer. Mekke'ye de üç mil mesafede bir yer. O tepeye çıkıyor Rasûl-i Ekrem SAS; o mağaranın içerisinde ses yok, seda yok, kuş yok, hayvan yok, in cin yok yani. Orada Allah demek kadar tatlı bir şey olur mu? Orada Rasûl-i Ekrem Allah diyordu.

Niçin Rasûl-i Ekrem öyle bir mağaraya çekiliyordu? İhtiyacı mı var Rasûl-i Ekrem'in? Hiçbir ihtiyacı yoktu. Niçin çekiliyordu da orada Allah diyordu? Evinde deseydi ya!.. Demiyor, gidiyor araya...

Çünkü kapamak lazım gelir günah yollarını... Gönle gelen pislik yolları kapanmadıkça, insan ne kadar Allah dese de gene arkadan akar içeriye pislikler, temizlenemez. Temizlemek için mutlaka böyle bir inziva haline çekilip, orada Allah'a kendini tam mânâsıyla verebilmek gerekir.

Gece, gündüz senin yanında kimse yok, yalnız Allah var. O kimsesiz halinde, ışığın da yok. Bir mezara benzer. Yarınki mezarın bugünkü temsili. Orada boyuna namaz kıl, oruç tut, Allah de... Allah diyeceksin. Bir de tefekküre dalacaksın. Bu varlığın sahibinin kudret ve kuvvetini tefekkür edeceksen.

Böyle hem temaşa ediyorsun, görüyorsun bakıyorsun ki; kocaman Ay, kocaman Güneş, kocaman yıldızlar... Bugünkü bilgilere göre daha buraya ışığı kaç yüz senede gelebilen ne

büyük yıldızlar varmış... Bugün bunların hepsini yaratanın Hâlik-ı Zü'l- celâl, Allah-u Tebâreke ve Teâlâ Hazretleri olduğunu, o azamet-i ilahiyeyi düşünürken, müşahede ederken, o Allah o sessiz yerde o insana şuur verir, heybet verir, neler verir... İmanın kuvveti öyle yerde artar. O iman kuvvetlenip de böyle çıktığı vakitte, temelli değil orada... Orada böyle bu hale kesbettikten sonra, çıktıktan sonra günahlara karşı gözünü de kaparsın, kulağını da tıkarsın, elini-ayağını da tutarsın. Ağzından bir lokma boş laf çıkarmazsın.

d.Lâ ilâhe illa'llah Benim kalemdir.

Şimdi Râsûl-i Ekrem SAS'in evlatlarından, torunlarından bahsedeceğim. Başta Hz. Fatıma RA, ondan sonra Hz. Hüseyin, ondan sonra Hz. Zeyne'l-âbidîn, ondan sonra Muhammed Bâkır, ondan sonra Cafer-i Sadık Hazretleri geliyor. Onun oğlu da Mûsâ Kâzım Hazretleri...

Böyle on iki imam dedikleri imamlardan yedincisi olan Mûsâ Kâzım Hazretleri'ni okudum ki, ehl-i beyte çok eza cefa etmişler. Çıkartmışlar Medine-i Münevvere'den, Acemistan'da olan bir memlekete sürmüşler.

Tabii halk, Rasûlüllahın evlatları geliyor diyerek onları karşılamış. Mübarek de böyle tanınmamak için yüzünü peçe ile örtmüş. Hem güneşlik hem kendini göstermemek için...

Halk diyor ki:

“—Ne olur mübarek yüzünüzü açın da bir görelim!” diyorlar.

Açıyor. Yanında adamları varmış onu tutan, getiren. Açmışlar. Yüzünde nur-u nübüvvetten gelen öyle bir nur varmış ki herkes hayran olmuş. Ağlayan, sızlayan, feryad-ü figan eden. Hep şaşkınlık alemi. Kimisi yeri öpüyor, onun atının geçtiği yerleri öpüyor. Kimisi atının tırnağını öpüyor. Kimisi eteğinden bir yer yakalarsa onu öpüyor falan.

Rica ediyorlar;

“—Ne olur, sen evlâd-ı Rasûlüllah’sın, bize bir hadis nakletmez misin? diyorlar.

O da buyuruyor ki:

Babam Ca’fer-i Sâdık Rh.A’ten işittim, o da Muhammed Bâkır Rh.A’ten, o da Zeyne’l-Âbidîn Rh.A’ten, o da şehîd-i Kerbelâ Hz. Hüseyin RA’dan, o da Hz. Ali RA’dan işitmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:²

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: كَلِمَةٌ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حِصْنِي، فَمَنْ ن
قَالَ هَا دَخَلَ حِصْنِي، وَمَنْ دَخَلَ حِصْنِي أَمِنَ مِنْ ن

عَذَابِي

(الديلمى عن على)

(Kâle’llâhu teâlâ) “Allah-ı Teâlâ Hazretleri buyurdu ki; (Kelimetü lâ ilâhe illa’llahu hısnî) Lâ ilâhe illa’llah kelimesi benim kalemdir.

² Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.V, s.251, no:8101; Hz. Ali RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.I, s.54, no:166; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XV, s.65, no:14989.

(*Femen kàlehâ*) Kim bu kelime-i tayyibeyi ihlas ile, can u yürekten söylerse, (*dehale hısnî*) benim kaleme girer. (Ve men dehale hısnî) Kim benim kaleme girerse, (*emine min azâbî*) benim azabımdan emin olur.”

Diyor ki ardından:

“—Şu hadisi şu ravileriyle beraber bir deliye okusanız, deli ifakat bulur. Yani bunların yüzü suyu hürmetine deli akıllanır.” diyor.

Hepsi büyük insanlar. Deliye okusanız, bunların hürmetine deli akıllanır.

e.Asıl Keramet

Bizim en büyük zaaflarımızdan birisi de hep keramet ummak, keramet beklemektir. İnsanın kendisi keramettir zaten.

Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki:

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ، وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ،
وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ، وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ
نُ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا

(السرا: ٧٠)

(*Velekad kerremnâ benî âdeme, ve hamelnâhüm fi'l-berri ve'l- bahri, ve razaknâhüm mine't-tayyibâti, ve faddalnâhüm alâ kesîrin mimmen halaknâ tafdîlâ.*) [Andolsun, biz insanoğlunu şerefli kıldık. Onları karada ve denizde taşıdık. Kendilerini engüzel ve temiz şeylerden rızıklandırdık ve onları yarattıklarımızın birçoğundan üstün kıldık.] (İsrâ, 17/70)

Benî A'demi yaratırken Allah kerametle yarattı, her tarafı keramet. Bak bizim insanoğlunun yaptığı hünere. Gökte ordu uçuruyor, kerametle uçuruyor. Burada Ademoğlu, kim olursa... Gâvuru da hepsi de Allah'ın kulu. O Allah'ın kulları kerametle yaratılmış. Bak gökte tayyareler, denizlerde gemiler, karada otomobiller. Hep benî Adem'in kerametiyle meydana geliyor. O senin görmek istediğin kerametler, bugün zahiren herkesin yapabildiği şeyler.

Diyor ki bu zat: Asıl keramet;

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ

(القلم: ٤)

(*Ve inneke le-alâ hulukın azîm*) “Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin!” (Kalem, 68/4) sırrına mazhar olmaktır.

En büyük ahlâk-ı İslâmiyyeye nail olabilmektir. Ahlâk-ı İslâmiyyeye nail olabildin mi, en büyük keramet kendindir. O ahlâk-ı İslâmiyye olmadıktan sonra, gökte de uçsan ne kıymeti var. Gâvur da uçuyor gökte. Gökte uçmak hüner değil. Süratlen gitmek; işte bir anda şuraya gidiyormuş, bir anda buraya gidiyormuş. Bunlar da hüner değil.

Onu şeytan da yapıyor bugün, insan da yapıyor. Asıl hüner ahlâk-ı hamîdenin, ahlâk-ı hasenenin sahibi olup da (*Ve inneke le-alâ hulukın azîm*) sırrına mazhar olabilmektir.

Bu da ne ile olur? İmandaki kemâl ile... İmanın ne zaman kemale ererse, o zaman sen ahlâk-ı hasenenin sahibi olursun. Mal, mülk, çoluk, çocuk hiçbiri senin gözünde olmaz. Bütün maksadın Allah'ın rızası olur.

Ahlâk-ı kâmile demek, Allah-u Teâlâ'nın razı olacağı amelleri işlemek demektir. Kemâl ahlâk, Allah-u Teâlâ'nın razı olduğu amelleri işleyebilmek ve onun razı olmadığı amellerden uzak kalabilmek. İmandaki kemal, ahlaktaki kemalin sebebidir.

Allah cümlemizi affetsin... Tevfikât-ı samedâniyyesine mazhar eylesin... Ahlâken böyle güzel, yüksek olan insanların arasına bizleri de kabul buyursun...

f. Deniz Temizdir

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:³

الْبَحْرُ ذَكِيٌّ كُلُّهُ، وَمَاؤُهُ طَهُورٌ

(ابن مردويه عن عمرو بن شعيب عن أبيه عن جده)

RE. 194/4 (*El-bahru zekiyyün küllühû, ve mâühû tahûrun.*)

(*El-bahru zekiyyün küllühû*) “Denizin hepsi temizdir, (*ve mâühû tahûrun*) ve suyu da temizleyicidir.”

Denizin içindeki suyu da temizdir, içinden çıkan balıkların hepsi de temizdir, yenir. Balıkların hepsi yenir. Bugün mezheplere göre yenmeyen

³ *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XI, s.163, no:10480.

bazı balıklar varsa da, genel itibariyle hepsi helaldir. İmam-ı Şafîî'nin indinde hepsi helâldir.

g.Zînetin Terki İmandandır

Burada geçen hafta da arz etmiş olduğum hadis-i şerif.

Ahmed ibn-i Hanbel, İbn-i Mâce, Taberânî, Hâkim, Beyhakî, Ziyâü'l-Makdisî, Abdullah ibn-i Ebû Ümâme Rh.A'ten rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁴

الْبَدَاذَةُ مِنَ الْإِيمَانِ، الْبَدَاذَةُ مِنَ الْإِيمَانِ، الْبَدَاذَةُ
مِنَ الْإِيمَانِ

(حم. ه. ط. ب. ك. هب. ض. عن عبد الل بن أبي أمامة عن أبيه)

RE. 194/8 (*El-bezâzetü mine'l-îmân, el-bezâzetü mine'l-îmâni, el-bezâzetü mine'l-îmâni.*)

(*El-bezâzetü mine'l-îmân*) “Zînetin terki imandandır. (*El-bezâzetü mine'l-îmân*) Zînetin terki imandandır. (*El-bezâzetü mine'l-îmân*) Zînetin terki imandandır. Elbise ve süse ehemmiyet vermemek imandandır.”

⁴ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XI, s.211, no:3630; İb-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.143, no:4118; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.XLV, s.285, no:21289; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.51, no:18; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.271, no:788; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.227, no:6470; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.125, no:157; Abdullah ibn-i Ebû Umâme Rh.A'ten, o da babasından.

Burada imanı anlatırken, “İman zînetin terkidir.” diyor. Zîneti terk etmek imanın iktizası ve imanın icabıdır.

Burada kendimizi yine bir yoklama yaparsak, zînete olan itibarımız ne derecedir. Herkes kendini bilir. *Zînet*, süs, saltanat demek. Bunlara olan arzumuz ne nisbette; kendimizin, çocuğumuzun, çocuğumuzun... Tabii hepimizin de halimiz malum.

h. Muhammed Bâkır Rh.A'in Sözleri

Şimdi gene evlad-ı Rasûlüllah'tan olan Muhammed Bâkır Hazretleri'nin çocuklarına nasihatları var. Burada bu zât çocuklarına diyor ki:

“—Yavrularım, size Allah'a inkiyad ve kendisinden ittikâ ile vasiyet ederim. Allah'tan korkmak, günahları işlememek, emirlerine inkiyad ve günahlara karşı kendisinden ittikâ ile vasiyet ederim. Ahlâkınızı güzelleştirmek hususundaki ihtimamınızı, dikkatinizi, tecemmül ve tezyinatınıza tercih edin!”

Tabii insan sabahleyin işine gidecek, vazifesine gidecek. Temizlenir, süslenir, esvabını siler, fırçalar. Ayakkabısının boyasına dikkat eder, başındaki takkesine dikkat eder, yakasını paçasını toplar. Bunlar bir zînettir kendisinde...

“—Dışarıya, halkın karşısına çıkıyorum. Ayıplanmayayım!” diyerek kendisine dikkat eder.

Şimdi bu zât diyor ki:

“—Ahlâkınızı güzelleştirmeyi, süslemenize tercih edin! Demek ki, kendinizi ne kadar süslemek mecburiyetinde hissediyorsanız, ahlâkınızı onun üstünde yapın. Tecemmülden, süslenip, güzelleşmekten kaçının!”

Şimdi belki ayıp olur ama kusuruma bakmayın:

Bizim bir hacı arkadaşımız var, mütekàiddir. Yani altmış, yetmiş geçmiş, hacca da gitmiş. Bakıyorum ki ne sakalı var, ne bıyığı var. Bıyığını da kazıyor, sakalını da kazıyor. Tecemmül, yani süslenme... Bu nedir yani? İnsan genç olur, bir yerde vazifeli olur da; ‘Eh ne yapalım, vazifesi var!’ filan deriz. Fakat altmışını geçmiş bir insan.

Ama bu adam tekaüt olmuş, işinden ayrılmış, hac vazifesine de gitmiş, müslümanlıkta da sağlam. Fakat ne bıyık var, ne sakal var. Tecemmül, yâni süse rağbeti var adamın. Süsleniyor.

Onun için diyor ki bu zat:

“—Tecemmülden kaçının, böyle süslenerek kendinize kıymet vermeyin! Bu kadar süse düşkün olmayın! Çünkü insan süse

düşkün oldu muydu, o süs için zamanını harcar. Süse olan rağbeti nisbetinde zamanı öldürür; yarım saat, on dakika, beş dakika... Yıkanacak, taranacak, taraklanacak; tabii bunlar zaman alır.

Halbuki zaman çok kıymetli bir şeydir. O zamanı parayla alamazsınız, pulla alamazsınız. Bu zamanı öldürmek yani. Onun için diyor ki:

“—Tezyinata olan sarfiyat... Tabii bu da bir para. Para da gidiyor, bir para harcanıyor.

Bu tezyinata olan harcamalar israftır, insanları para bulmaya sevk eder. Binâen aleyh zillete giriftar olurlar. Çünkü temin edemezse, başlar ona buna boyun bükme, para istemeye, yardım istemeye. Binaen aleyh zillete giriftar eder.” diyor Ebu- Kasım Muhammed Hazretleri. Diyor ki:

“—Ahlâk-ı fadıla itibariyle insanların en mükemmelleri, rızık cihetiyle en kanaatkârlarıdır. Rızık cihetiyle en kanaatkâr insan, ahlâkı nisbetiyle en mükemmel insandır.”

Peygamber SAS ne bulursa onu yiyordu kanaatkarlığı dolayısıyla. Kanaatkâr insanlarda ahlâk tekemmül ediyor.

Şimdi ikinci bir nasihatı, buna da dikkat edin:

“—Çocuklarım, cümlenize zevceleriniz tarafından neseblerinize çok ziyade dikkat etmenizi tavsiye ederim. Zevceleriniz tarafından neseblerinize pek ziyade dikkat edin! Ve ma'rûfu'n-neseb olmayanları, daire-i izdivacınıza kabul etmeyin! Ve bize neseben en yakın olanların amcalarınızın kerimeleri olduğunu unutmayın!”

Bak akraba u taallukatından bunlar varken, bunlar dururken kim olduğu belli olmayan kimselere itibar etmeyin! Ama parası çok, fabrikası da var, apartmanları da var oldu muydu onun talibi çok olur. Ama sen ona aldanma!

Ma'rufu'n-neseb, yani soyu, nesebi belli olmasına burada güzel bir misal var. Arapların bir atları var, Arap atı diyorlar. Ayrıca İngiliz kanı diyorlar, yarım kan diyorlar falan. Bu hayvanların soyuna göre kıymetleri takdir ediliyor, ona göre satılıyor. Alelade bizim bir atımız, mesela yüz lira ediyorsa, o ediyor bin lira, yahut daha fazla... Neden? Ma'ruf, nesebi belli o atın, o cinsten bir at.

Senin alacağın bir kızın nesebini aramazsan, onun bir at kadar kıymeti olmadıktan sonra onun ne kıymeti olacak? Onun için nesebine bak. Bu hangi nesebden geliyor. Anası babası bunun nereden gelme? Bunlara dikkat edilmesi çok önemli...

Şimdi mesela bizim fıkhımıza göre ehl-i kitâbın kızları alınır. Ermeni kızını da alırız biz, Yahudi kızını da alırız, Rum kızını da alırız, İngiliz kızını da alırız; ehl-i kitap oldukları için. Ya Tevrat'a, ya İncil'e imanları var. O imanları dolayısıyla onların kızlarını nikahlamak hakkımız ise de, bu kaideye göre onlara tenezzül etmemek lazım!

O kim bilir gâvurun hangi nesebinden gelmiştir, nesebi ne kadar sağlamdır, onu da bilmeyiz. Ondan gelecek neslin ne olacağını da bilemeyiz. Onun için onlara itibar etmektense, böyle memleketinde akraba u taallukatından bildiğin,

namı güzel, anası babası çok muhterem, kıymetli insanların evlatlarına itibar etmeyi oğullarına, çocuklarına vasiyet ediyor.

Muhammed Bâkır Hazretleri, hicretin 57. senesinde Medine’de dünyaya gelmiş. Hicretin 114. yılının Zilhicce ayında Medine’de vefat etti ve Bakî Mezarlığı’na defnedildi. Elli sekiz veyahut altmış üç yaşında idi.

Bu imamlar ya harpte vurulmak suretiyle şehid edilmiş veyahut da zehirlemek suretiyle şehit edilmiş. İnsanın tüyleri ürperiyor, bu evlad-ı Rasûlüllaha bu kadar hıyanet nasıl tasavvur olunur yani. Bunu ancak gâvur yapar. Ama İslamlık davasını yapan insanların bunlara karşı bu muameleleri yapması, insanın aklı almıyor.

Şimdi bu zat artık ahirete göçüyor. Oğlu diyor ki:

“—İrtihali gününde yanıdaydım babamın. Bana teçhiz ü tekfini hakkında vasiyetlerde bulundu. ‘Şöyle yıkayın, şöyle kefenleyin, şuraya defnedin!’ gibi bir şeyler söylüyor. Dedim ki: ‘Baba sende böyle bir şeyler yok ki. Neden bu sözleri söylüyorsun böyle? Bak dinçsin, güzelsin, bir ölüm alâmeti falan da yok.

Neden bunu böyle tekrarlıyorsun?’ dedim.”
Dedi ki:

“—Oğlum, şu duvarın arkasından İmam-ı Hüseyin’in ‘Yâ Muhammed, acele edin!’ dediğini işitmiyor musun?”

Şimdi bir göz var, bir kulak var ki bu gözün, bu kulağın dışındadır o... O göz, Hz. Ömer Medine-i Münevvere’de durduğu halde, ta Acemistan’daki ordusunun vaziyetini gördü. Basiret denilen göze mani yok. O bir anda şark ile garp arasını görüyor. İşte o göz sahibi olan Hz. Ömer’in, Medine-i Münevvere’den ordusunun vaziyetini görüp de bir de ona hitaben;

“—(Ya sâriye ile’l-cebel) Yâ Sâriye, dağa dikkat et!” deyişi...

Medine’den Acemistan’a ses gider mi yâhu? Gider mi hiç? Sizin sesiniz gitse gitse şuradan elli metre, yüz metre ileriye gider o kadar. Ama Hz. Ömer deli mi ki, ta Acemistan’daki ordusuna bağıyor Medine-i Münevvere’den. Ama Sâriye denilen o kumandan da onu işitiyor. Sen lafa bakma, o söylüyor, o da işitiyor. Ne telsiz var, ne radar var... O aletlerin hiçbirisi yokken insanlara Allah-u Teâlâ’nın verdiği cevhere bak sen.

İşte o kalp temiz olunca, o gözler böyle şarkı da görür, garbı da görür. O kalp temiz olunca, kulaklar şarktakini de duyar, garptakini de duyar. Allah onun için bize o şeyi ihsan buyursun ki, o kalplerimizi temizleyelim, o kalplerimizi parlatalım, o kalplerimizi cilâlandıralım da, Allah dediğimiz vakitte o kalbin aynası, kainata ayna olsun.

Şimdi Allah-u Teâlâ bu kâinatı yarattı. Bu kâinat Allah’a aynadır. Bu aynadan Allah görünür. Peygamber SAS’i yaratmış, ondan da Allah görünür. Bu evlâd-ı Rasûlüllah, onlar da birer aynadır. Bunu bizim gönlümüze de koymuştur

Allah-u Teâlâ. Ta ezelde, yaratılıŖta bizim gönlümüze Allah-u Celle ve Ala'nın o büyük nimeti vardır. Fakat biz bu dünyaya geldikten sonra günahlarla o kuyuyu doldurmuş, kapatmışız.

Nasıl Ŗimdi bizim burada bir kuyumuz var, kapattık. Suyu yok artık. Var idi fakat kapadık, bitti.

Ŗimdi o bizim gönüllerimiz günahlarla dolunca, o içinin cevherleri söndü gitti ama duruyor altında. KüllenmiŖtir, kapanmıŖtır. O cevher aŖağdadır ama ziyasını artık yukarıya verecek hali kalmamıŖtır.

İŖte bu tasavvuf denilen, bu hadislerle amel ederek ve bu büyüklerin sözleriyle insan kendisini intibaha davet eder de Allah'a verirse, bakarsın o gönlün üzerindeki pislikler atılır, içeriden de Allah Allah demeye başladı mı insanlar, üf üf diye ateŖin kıvılcımına üfürüp de ateŖ nasıl alevlenmeye başlarsa, o gönül de alevlenmeye başlar.

O zaman sen de melekler gibi artık Allah'a isyan etmezsin, emrolunanı yapmaya başlarsın. Allah bu devleti cümlemize nasib ü müyesser eylesin...

i. İyilik ve Kötülük

Ahmed ibn-i Hanbel ve Taberânî, Ebû Sa'lebe el-HuŖenî RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁵

الْبِرُّ مَا سَكَنَتْ إِلَيْهِ النَّفْسُ، وَاطْمَأَنَّ إِلَيْهِ الْقَلْبُ
بُ؛ وَالِثْمُ مَا لَمْ تَسْكُنْ إِلَيْهِ النَّفْسُ، وَلَمْ يَطْمَئِنِّ
نَّ إِلَيْهِ الْقَلْبُ، وَإِنْ أَفْتَاكَ الْمُفْتُونَ

(حم . طب . عن أبي ثعلبة)

RE. 194/9 (*El-birru mâ sekenet ileyhi'n-nefsü, va'tmeinne ileyhi'l-kalbü; ve'l-ismü mâ lem teskünü ileyhi'n-nefsü, ve lem yatmeinne ileyhi'l-kalbü, ve in eftâke'l-müftûne.*)

(*El-birru mâ sekenet ileyhi'n-nefsü*) “İyilik, nefsin sükûnet bulunduğu, (*va'tmeinne ileyhi'l-kalbü*) kalbin de mütmain olduğudur. (*Ve'l-ismü mâ lem teskünü ileyhi'n-nefsü*) Günahta ise için rahat etmez, (*ve lem yatmeinne ileyhi'l-kalbü*) ve kalbin mutmain olmaz; (*ve in eftâke'l-müftûne*) müftüler sana fetva verse bile.”

Yaptığımız işleri bir kontrol edelim: O işlerden kalbimiz ne kadar rahat. Yaptığımız şu işten gönlümüz ne derece “Oh el- hamdü lillah ne güzel bir iş yaptım!” diye bir sürur duyuyor, bir sevinç duyuyor. İçimiz rahatsa, gönlümüz mutmain ise, işte o yapılan iş iyidir.

⁵ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.194, no:17777; Taberânî, *Mu'cemü'l- Kebîr*, c.XXII, s.219, no:585; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.I, s.444, no:782; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.424, no:817; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VIII, s.444, no:4553; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.30; Ebû Sa'lebe el-Huşenî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.426, no:7278; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XI, s.170, no:10495.

Ama o gönül herkeste yoktur ha. Şimdi bizi hacca yollamayanların da gönülleri var... Onlar da bizi hacca yollamadıklarından dolayı memnun:

“—Oh diyor, yollamadık ya!”

Bu gönül, gönül değil ha... Bunu gönülden sayıp da gönlü buna razı oldu diye aldanma! O gönül razı olacak dediği, Allah rızasını düşünen bir gönül için. Yoksa herkes yaptığı hareketten razı olursa, yandık o zaman.

Allah ile meşgul olan kimselerin, Allah'ın rızasına talip olan insanın gönlü, yaptığı işten memnun oluyorsa;

أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

(الرعد: ٢٨)

(*Elâ bi-zikri'llâhi tatmainnü'l-kulûbü*) “Biliniz ki, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur.” (Ra'd, 13/28) buyrulmuştur.

Niçin Allah deyince kalplerde sükûnet hasıl oluyor? Çünkü merciimiz orası, ona gideceğiz. Ona gidecek bir insan, onu andıkça rahatlanıyor. El-hamdü lillah, başka anacak şey bulamıyor.

Günah, içeride bir sükûnet vermez, daima rahatsız eder. Rahatsız olur, “Niçin yaptım bunu?” diyerek. Dışarıdan belli etmese de insanın, içerisi bu yaptığı çirkin hareketten dolayı muzdaribdir. Kalbi de mutmain olmaz, içerisi de rahat etmez.

Gidiyor müftü efendiye:

“–Müftü efendi, ben böyle bir iş yaptım.”

“–Eh zararı yok yavrum, olur.” dedi, fetvayı verdi.

Ötekine gitti, o da dedi ki:

“–Zararı yok canım, olur.” dedi.

Ötekine gitti, birçok müftülere gitti, hepsi fetva verdiler, “Zararı yok!” dediler. “Korkma, tevbe edersen, olur.” dediler ama içi rahat etmiyor adamın. Kim fetva verirse versin, içi rahat etmeyince olmuyor.

İşte bunların hepsi de günahtan ibaret. Günah demek içinin razı olmadığı ameldir. Ama o içinin razı olmayışı, Allah’ın rızasını talep eden insanlardadır. Yoksa öteki günahkârın içi yine memnun yaptığı günahtan... Yaptığı günahtan hem memnun, hem de iftihar eder. O ölü bir insandır, onun gönlüne bakılmaz.

j. Ahlâk Güzelliği

Ahmed ibn-i Hanbel, Buhârî ve Tirmizî, Nevvâs ibn-i Sem’an el-Ensârî RA’dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁶

⁶ Müslim, *Sahîh*, c.XII, s.403, no:4632; Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.401, no:2311; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.182, no:17668; Buhârî, *Edebü’l-Müfred*, c.I, s.110, no:295; Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.17, no:2172; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.415, no:2789; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.V, s.457, no:7273; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.123, no:397; Taberânî, *Müsnedü’ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.96, no:980; Tahâvî, *Müşkilü’l-Âsâr*, c.V, s.132, no:1787; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.VIII, s.332, no:25844; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.33, no:2205; Nevvâs ibn-i Sem’an el-Ensârî RA’dan.

الْبِرُّ حُسْنُ الْخُلُقِ، وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي نَفْسِكَ،
وَكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلِعَ عَلَيَّ النَّاسُ

(حم.خ. فى الأدب، ت. عن النواس بن سمعان)

RE. 194/10 (*El-birru hüsnü'l-huluki, ve'l-ismü mâ hâke fî nefsike, ve kerihete en yattalia aleyhi'n-nâsü.*)

(*El-birru hüsnü'l-huluki*) “İyilik ahlâk güzelliğidir. (*Ve'l-ismü mâ hâke fî nefsike*) Günah ise içini tırmalayan, (*ve kerihete en yattalia aleyhi'n-nâsü*) ve insanların haberi olmasını istemediğin şeydir.”

Birr; ihsan, iyilik, ahlâk-ı hasenedir, güzel ahlâktır. *İsm*; günah ise içinin razı olmadığı ve insanların bilmesini istemediğin şeydir.

Başkalarının bilmesini hoş görmüyorsun. “Başkaları muttali olmasın benim bu iç işime, esrarıma!” diyorsun. Eğer duyacak olurlarsa, üzüleceksin. Ondan sonra, çıkamayacaksın insanların arasına... Böyle bir hale düştün müydü, işte o günahıdır.

Başkalarının görmesini istemiyorsun, ama Allah görüyor.

Başkaları ister bilsin, ister bilmesin. Bir taneciği daha okuyuvereyim:

k. İyilik Boşa Gitmez

Abdü'r-rezzak, Ebû Kılâbe Rh.A'ten; Ahmed ibn-i Hanbel Ebü'd-Derdâ RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

الْبِرُّ لَا يَبُلَى، وَالذَّنْبُ لَا يُنْسَى، وَالذِّيَّانُ لَا
يَمُوتُ؛ إِعْمَلْ مَا شِئْتَ، كَمَا تَدِينُ تُدَانُ

(عب. عن أبي قلبة مرسل؛ حم. عن أبي الدرداء)

RE. 194/11 (*El-birru lâ yeblâ, ve'z-zenbü lâ yünsâ, ve'd-deyyânü lâ yemûtü; i'mel mâ şite, kemâ tedînü tûdânü.*)

Buna iyi dikkat edin:

(*El-birru lâ yeblâ*) “İyilik hiçbir zaman mahvolmaz. (*Ve'z-zenbü lâ yünsâ*) Günah da kat'iyyen unutulmaz.” İyilikler nasıl ki eskimiyor, çürümüyor, baki kalıyor. Günahlar da kat'iyyen unutulmuyor.

(*Ve'd-deyyânü lâ yemûtü*) “Deyyân olan Allah-u Teâlâ'ya ölüm yoktur.

⁷ Abdü'r-rezzak, *Musannef*, c.XI, s.178, no:20262; Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.142; Ebû Kılâbe Rh.A'ten.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.135; Ebû Dâvud, *Zühd*, c.I, s.247, no:231; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.33, no:2203; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.158; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.3, no:43672; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XI, s.169, no:10492.

(*l'mel mâ şî'te*) Şimdi sen nasıl istersen öyle hareket et; (*kemâ tedînü tûdânü*) nasıl hareket edersen öyle karşılık göreceksin. Ne ekersen, onu biçeceksin.”

Deyyân Esmâ-i Hüsnâ'dandır; kulun fiiline göre hak ettiği cezâ veya mükâfâtı hakkıyla veren mânâsına gelir.

Allah kusurlarımızı affetsin... Tevfikât-ı samedâniyyesine mazhar etsin... Dünyada iken daimâ kendisini zikredip, rıza-ı ilâhiyyesini kazanmaya çalışan bahtiyar kullarının arasına, biz günahkâr kullarını da kabul buyursun...

Li'llâhi'l-fâtihah!

Mehmet Zahid Kotku

İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

